

Välähdyksiä Jääkärikenraalimajuri, Mannerheim-ristin ritari Erkki Johannes Raappanan elämänvarrelta

Raappana syntyi 2. kesäkuuta 1893 Oulussa ja kuoli 69 vuotiaana 14. syyskuuta 1962 Joensuussa.

Henkilökohtaisten ominaisuuksiensa lisäksi Raappanalla oli onni toimia monissa tehtävissä ja harrastusten parissa, jotka osaltaan palvelivat hänen tulevaa toimintaansa niin 14.Divisioonan kuin Ryhmä Raappanan komentajana jatkosodan vuosina.

Nuoruudessa urheilu oli Raappanalle erittäin tärkeää – tärkeämpää kuin koulunkäynti.

Hän otti osaa 20 vuotiaana 1913 Oulu-hiihtoon, joka tunnetaan nykyisin Oulun tervahiihtona, hiihdettävä matka oli 90 kilometriä. Viimeisellä kymmenellä kilometrillä Raappana oli joutunut hiihtämään niin, että kämmenistä oli veri vain turskanut.

Kestävyysjuoksu oli yksi nuoruuden harrastuksista. Vuosina 1912 – 15, hän otti osaa useampaan juoksukilpailuun Oulun seudulla.

1500 metrillä paras aika 4,24.

5000 metrin ennätys oli 16,46, tämä aika vastaa meille tutumpaa Cooperin-testin tulosta pyöristettynä yli 3600 metriä. On eri asia juosta täyttä vauhtia 16 minuuttia, kuin nykyisen testin 12 minuuttia.

Nämä harrastukset loivat lujan pohjan erinomaiselle kunnolle sotavuosi-
na. Vanhemmiten vain tupakanpoltto taisi verottaa fyysistä suorituskykyä.

Urheilun lisäksi kalastus ja metsästys olivat vapaa-ajalla päällimmäisenä pikkupojasta alkaen. Hän itse luonnehti näitä harrastuksiaan, että oli "metsästys- ja kalastushullu." Tähän kuului osana metsästyskoiraharrastus.

Raappanalla oli ajokoiria, Suomen pystykorvia ja Karjalan karhukoiria. Ilman Raappanan toimenpiteitä tämä monen viljan koirarotu, Karjalan karhukoiria, ei olisi saavuttanut sitä asemaa, joka sillä maassamme nyt on. Toiminta Joensuun rajavartioston komendanttina lähes kaksi vuosikymmentä antoi oivat puitteet näille harrastuksille.

Raappana toimi Joensuun rajavartioston rajakomendanttin, nykyinen nimitys on komentaja, vuosina 1921-39, eli 18 vuotta. Raappana ylennettiin majuriksi 1925 ja suoritetun Sotakorkeakoulun komentajakurssin jälkeen everstiluutnantiksi 1928.

Erähenkiset harrastustoimet voitiin vaivattomasti yhdistää virkatoimien hoitoon ja näin ne yhdessä loivat erinomaisen maastontuntemuksen koko rajavartioston rajaosuudelle.

Anekdoottina kerrottakoon, että saatuaan komennuksen Ryhmä Raappanan johtoon heinäkuun lopulla 1944, hän pystyi piirtämään vaistonvraisesti syntyneen hyökkäyssuunnitelmansa Sevilla-tupakka-askin kanteen ulkomuistista ollessaan vasta siirtymässä Rukajärveltä Ilomantsiin.

Syyskuussa 1931 sattui lähes kohtalokas metsästysonnettomuus, kun vankilasta vapautunut kenraalimajuri Kurt Martti Wallenius saapui Raappanan vieraaksi ja herrat suuntasivat jänismetsälle Ilomantsiin, Pahkalammen rajavartioasemalle.

Wallenius oli ennen metsästysmatkaa istunut kahdeksan kuukautta tutkintovankeudessa liittyen entisen presidentin ja rouva Ståhlbergin muilutustapaukseen lokakuussa 1930. Korkein oikeus vapautti Walleniuksen syytteistä, mutta yleisesikuntapäällikön virasta hän joutui eroamaan ja erosi myös armeijan palveluksesta.

Raappanakin joutui tapauksessa tulilinjalle, kun ”paketti”, eli muilutettavat, olivat matkalla Joensuuhun 14.10.1930. Silloinkin olivat Wallenius ja Yleisesikunnan liikekannallepanotoimiston päällikkö, everstiluutnantti Eero Kuussaari tarkastus- ja metsästysmatkalla Joensuussa Raappanan vieraana. He olivat laittaneet tapauksen liikkeelle puhelinsoitolla edellisestä tarkastuspaikasta Sortavalasta, jossa Seurahuoneella oli nautittu runsaasti alkoholia – kieltolaista huolimatta. Muilutustapaus oli syksyn 1930 kohu-uutinen!

Metsästysonnettomuus meni niin, että Wallenius ampui haulikolla kaksi kertaa kohden vesakossa rymistellyttä Raappanaa, luullen ajossa olevan jäniksen sieltä tulevan. Haulit osuivat Raappanan jalkaan, joista yksi meni polvinivelen väliin ja kaksi muuta muualle jalkaan. Matka sairaalaan Joensuuhun kesti pitkään huonojen kulkuyhteysien vuoksi – Pahkalammelta oli

matkaa Ilomantsiinkin 70 kilometriä ja siitä Joensuuhun vielä lisää 75 kilometriä.

Onni onnettomuudessa oli, että kolme haulia oli pysähtynyt Raappanan nahkaliivien taskussa olleeseen hiusharjaan. Jos ne olisivat tunkeutuneet suolistoon, Raappanan olisi todennäköisesti menehtynyt niiden tuottamiin vammoihin. Sairaalamatkan alkumatka jouduttiin Raappanaa kantamaan paareilla kinttupolkua pitkin, sitten venekuljetus Ala-Vuottojärvellä eikä Kuolismaan tiekään mikään valtatie ollut. Matka hoitoon olisi kestänyt liian pitkään.

Tämä tapaus oli Raappanan ainoa haavoittuminen pitkällä sotilasuralla.

Raappanalla oli erittäin paljon vaikutusta siihen, että Suomen armeija kykeni taistelemaan myös talviolosuhteissa. Hän toimi 1920–30-luvuilla useamman talvisodankäyntiä tarkastelleen toimikunnan ja testausretken johtajana ja jäsenenä, joiden toimesta armeijalle lanseerattiin mm. sotilasteltoa, siihen kamiina ja tarvikkeiden, taisteluvälineiden, kuin myös haavoittuneiden ja kaatuneiden kuljetukseen ahkio. Myös suksien saataavuuteen ja niiden huoltoon kiinnitettiin huomiota. Näin joukot eivät olleet talvellakaan sidottuja teihin, kuten vastustajalle kävi, etenkin talvisodassa.

Voidaan perustellusti todeta, että Joensuun rajavartioston komentajan tehtävät loivat Raappanalle hyvät perusteet toimia menestyksellä tulevis-
sa sodissa. Ennen sotaa rajavartioston muodosti kaksi rajakomppaniaa: Ilomantsi ja Pielisjärvi, rajaosuutta oli vartioitavana 230 kilometriä ja henkilöstöä käytössä alkuun vain 68, josta vahvuus nousi vuoteen 1939 mennessä 331 henkilöön, mukaan luettuna koulutettavat varusmiehet.

Talvisota oli todellinen oppikoulu Raappanalle ajatellen tulevaa jatkosotaa.

Raappana määrättiin Pohjois-Karjalan ryhmän komentajaksi YH:n alkaessa. Suojajoukoissa, joiksi rajavartiostojen perustamat pataljoonat laskettiin, se tapahtui 9.10.1939. Ryhmän vastuualue koostui Pielisjärvestä ja Kuhmosta. Tosin Kuhmo erotettiin P-KR:n alaisuudesta jo joulukuun alussa, kun vihollisvoimien keskitys alkoi selvitä ja se liitettiin Pohjois-Suomen ryhmän alaisuuteen.

Raappanalla oli käytössään Pielisjärvellä kolme jalkaväkipataljoonaa + ase-lajijoukot ja tykistöpatteri. Lieksan harjoituskeskuksen, joiksi joukot YH:n alkaessa nimettiin, vahvuus oli yhteensä 159 upseeria, 696 aliupseeria ja 4161 miehistöön kuuluvaa miestä. Hyökkääjä oli miesmäärältään saman vahvuinen, mutta sillä oli vahvempi tykistö ja vahvistuksena lisäksi hyökkäysvaunukomppania. Kahta tieuraa – Kivivaaran ja Inarin suunnista eteni Jalkaväkirykmentti 529, josta Inarin suunnalla operoi ko. rykmentin panssareilla ja tykistöllä vahvennettu III pataljoona.

Etukäteissuunnitelman eli VK 1:n, (Venäjän keskitys 1), mukaisesti sodan alkupäivinä tehtiin vastahyökkäykset, jotka epäonnistuivat säännönmukaisesti. VK 1 edellytti hyökkääjän lyömistä rajan taakse ja taistelujen siirtämisen Lentieran ja Tuulijärvi – Repola tasalle ja siitä syvemmälle Aunuksen-Karjalaan. Syynä epäonnistumiseen oli johtajien ja joukkojen tottumattomuus, tulituen ja viestiyhteyksien puuttuminen ja tietenkin puolustukseen ryhtymyneen vastustajan tulivoima.

Todettakoon, että nämä VK keskityksien mukaiset hyökkäystoimet toteutettiin lähes yksi yhteen jatkosodan hyökkäysvaiheessa Rukajärven suuntaan.

Talvisodassa vajaan viikon puolustustaistelujen jälkeen vihollisen hyökkäykset saatiin lopullisesti pysäytettyä Puuruun ja Viisikon linjoille. Samalla Raappana käynnisti voimakkaan partio- ja sissitoiminnan. On arvoitu, että toimintaan otti osaa jopa puolet P-KR:n suunnalla toimineista jalkaväkijoukoista. Partionjohtajina toimivat pääosin luotetut raja-aliupseerit, jotka tunsivat toimintamaaston.

Tällä toiminnalla oli vaikutusta. Jouluuun mennessä vihollinen veti molemmista hyökkäyssuunnista joukkonsa takaisin rajalle tai sen taakse, minne linjat kiteytyivät loppusodan ajaksi.

Raappana ylennettiin everstiksi 27.12.1939.

Raappana esitti vuodenvaihteen jälkeen Pohjois-Suomen ryhmän esikunnalle, joka johti taistelutoimintaa Pielisjärven, Kuhmon ja Suomussalmen suunnissa, vastahyökkäystä Repolaan, eli 54.Divisioonan selustaan, sillä olisi laukaistu kerralla Kuhmon suunnan mottisuma. Tähän ei P-SRE suostunut ja Kuhmon mottien tappioita tuottaneet laukaisuyritykset jatkuivat viimeisiin minuutteihin asti ennen rauhan tuloa 13.3.1940 kello 11.00.

Pohjois-Karjalan ryhmä joutui luovuttamaan näihin mottitaisteluihin kaksi pataljoonaa, eli Erilliset Pataljoonat 12 joulukuun lopulla ja 13 maaliskuun alussa. Tykkipatteri vietiin sinne jo sodan alkupuolella.

Raappana täytti 50 vuotta kesällä 1943. Kuten edellä kuultiin, hänellä oli vaiherikas ura jo silloin takanaan. Lisänä edellä kerrottuun vielä jatkoso-

dan raskas hyökkäysvaihe ja miltei kaksi vuotta kestänyt asemasota-aika 14.Divisioonan komentajana.

Tästä on hyvä lähteä seuraamaan dokumenttivideoelokuvaa: Kenttävar-
tiovaellus – Raappanan askelissa Rukajärven suunnan etulinjan kenttävar-
tioille.

Lähteet:

Jukka Partanen – Juha Pohjonen – Pasi Tuunainen: E.J. Raappana Rajan ja
sodan kenraali

Matti Kosonen – Juha Pohjonen: Isänmaan portinvartijat

Uuno Peltoniemi – Kai Säteri – Ilmari Kirjavainen: Rajavartiolaitys 1919–
1969

Eri kirjoittajia: Itärajan vartijat – Piirteitä Rajavartiostojen 20-vuotis-
taipaleelta